CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD | | | |

PESEL | | | | | | | | | | | |

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny *Formuła 2023*

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE (22)

dla:
1) absolwentów, **którzy rozpoczęli kształcenie w 2022 r., i ukończyli w 2026 r.**:
   a) **4-letnie liceum ogólnokształcące**
   b) **szkołę artystyczną** realizującą program 4-letniego liceum ogólnokształcącego
2) osób, które posiadają świadectwo ukończenia 4-letniego liceum ogólnokształcącego na podstawie **egzaminów eksternistycznych**
3) absolwentów **ponadpodstawowych szkół średnich**
4) absolwentów oddziałów międzynarodowych w 4-letnim albo 3-letnim liceum ogólnokształcącym, posiadających **dyplom IB** (*International Baccalaureate*)
5) osób, które posiadają świadectwo lub inny dokument – potwierdzające wykształcenie średnie lub średnie branżowe – wydane **za granicą**, ale nieuprawniające do podjęcia studiów w Rzeczypospolitej Polskiej

Poziom rozszerzony

Symbol arkusza
MWHP-R0-**100**-2606

DATA: **8 czerwca 2026 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **9:00**

CZAS TRWANIA: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule**, z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 31 stron (zadania 1–19).
   Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Symbol zamieszczony przy zadaniu zamkniętym oznacza, że rozwiązanie tego zadania musisz przenieść na kartę odpowiedzi. Ocenie podlegają wyłącznie odpowiedzi zaznaczone na karcie odpowiedzi.
4. Odpowiedzi do zadań zamkniętych oznaczonych symbolem zaznacz na karcie odpowiedzi w części przeznaczonej dla zdającego:
   - zamaluj ■ pola do tego przeznaczone
   - błędne zaznaczenie otocz kółkiem ◉ i zaznacz właściwe.
5. Odpowiedzi do pozostałych zadań zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
6. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
7. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki są umieszczone na marginesie przy wybranych zadaniach.
9. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
10. Możesz korzystać z kalkulatora prostego.

Zadania egzaminacyjne są wydrukowane na następnych stronach.

Zadanie 1. (0–1)

Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 1. Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli.

Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 z późn. zm. (stan prawny na 19 stycznia 2026 r.).

O dobru wspólnym

[F]ormuła dobra wspólnego „działa w obie strony". Oznacza to, że dbałość o państwo jako dobro wspólne […] obciąża nie tylko obywatela, ale że obywatel ma także prawo oczekiwać, iż władza publiczna tak będzie działać, aby Rzeczpospolita także przez obywateli mogła być uznana za dobro wspólne. Podstawowym warunkiem uznania „dobra" […] za „dobro wspólne" jest takie ukształtowanie instytucji praw, wolności i obowiązków jednostki, które zapewni jednostce realizację przyznanych jej konstytucyjnie praw.

J. Trzciński, *Rzeczpospolita Polska dobrem wspólnym wszystkich obywateli*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny", t. 80, nr 1 (2018), s. 26.

1. 0–1

Podaj dwa przykłady konstytucyjnych obowiązków obywatela wynikających z zasady wyrażonej w przytoczonych tekstach.

- .....

.....

- .....

.....

Zadanie 2.

O społeczeństwie obywatelskim

[I]stotą społeczeństwa obywatelskiego jest postawa obywatelska członków wspólnoty politycznej. Obywatele, podejmując samodzielnie wspólne działania, dążą do dobra wspólnego danej społeczności oraz podejmują decyzje w sprawach dla niej istotnych. […] Jednostki wykazujące postawę obywatelską są gotowe do przyjęcia odpowiedzialności za daną społeczność, a także do udzielania wsparcia pozostałym członkom i [do] poświęcenia w imię dobra wspólnego. [...] Społeczeństwo obywatelskie wiąże się zazwyczaj z demokracją jako formą sprawowania władzy. Jego członkowie, przejawiając wysoki stopień samoorganizacji, zrzeszają się w niezależnych od instytucji państwowych organizacjach i stowarzyszeniach dla realizacji rozmaitych celów społecznych. […] Społeczeństwo obywatelskie to społeczeństwo złożone z obywateli aktywnych i zdolnych do samoorganizacji oraz określania i osiągania wyznaczonych celów bez impulsu ze strony władzy państwowej – gdyż obywatele potrafią działać niezależnie od instytucji państwowych.

A. Krasnowolski, *Społeczeństwo obywatelskie i jego instytucje*, Warszawa 2014, s. 7, 10.

Zadanie 2.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Za instytucję społeczeństwa obywatelskiego można uznać

A. Straż Miejską w Radomiu.
B. Państwową Straż Pożarną.
C. Polską Akcję Humanitarną.
D. Narodowy Fundusz Zdrowia.

Zadanie 2.2. (0–2)

2.2.
0–1–2

Na podstawie tekstu sformułuj dwa argumenty do tezy *Społeczeństwo obywatelskie przyczynia się do realizacji idei dobra wspólnego*.

- .....

.....

.....

.....

- .....

.....

.....

.....

Zadanie 3.

O jednej z mniejszości

Podczas przeprowadzonego w 2011 r. narodowego spisu powszechnego ludności i mieszkań przynależność do niej zadeklarowało 313 obywateli polskich. Pierwsze ich grupy przybyły z Krymu w XIII w. i osiedliły się na ziemiach księstwa halicko-wołyńskiego. Na przełomie XIII/XIV w. duża grupa tej mniejszości została osiedlona w Trokach koło Wilna. Na obecne tereny Polski członkowie tej mniejszości przesiedlili się po II wojnie światowej w wyniku repatriacji ze wschodnich kresów Rzeczypospolitej. Zatracili znajomość ojczystego języka. Wyróżnia ich religia, wywodząca się z judaizmu.

Na podstawie: mniejszosci.mswia.gov.pl

Zadanie 3.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Mniejszość opisana w tekście to

A. Żydzi.
B. Tatarzy.
C. Karaimi.
D. Ormianie.

3.2.
0–1

Zadanie 3.2. (0–1)

Rozstrzygnij, czy mniejszość opisana w tekście jest w rozumieniu ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym mniejszością narodową. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

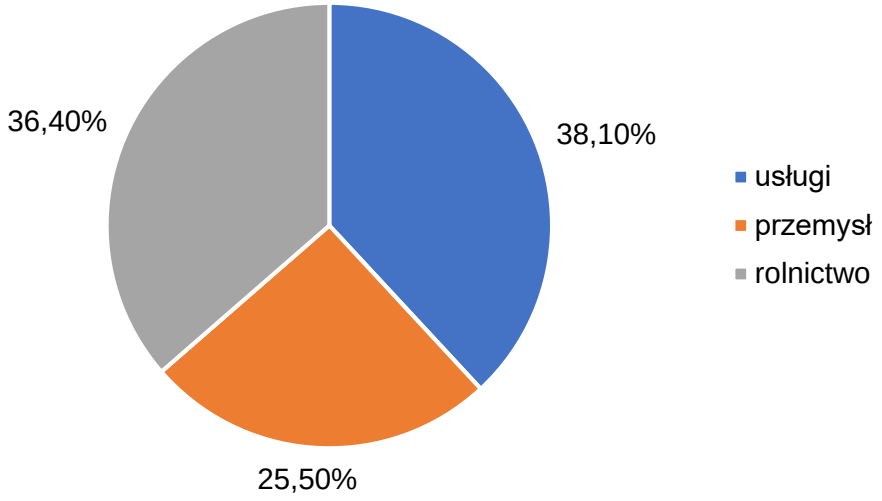
.....

.....

Zadanie 4. (0–1)

4.
0–1

Wykres. Struktura zatrudnienia w Pakistanie w 2022 r.

Na podstawie: worldbank.org

Rozstrzygnij, czy społeczeństwo pakistańskie, którego strukturę zatrudnienia przedstawiono na wykresie, jest społeczeństwem postindustrialnym. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

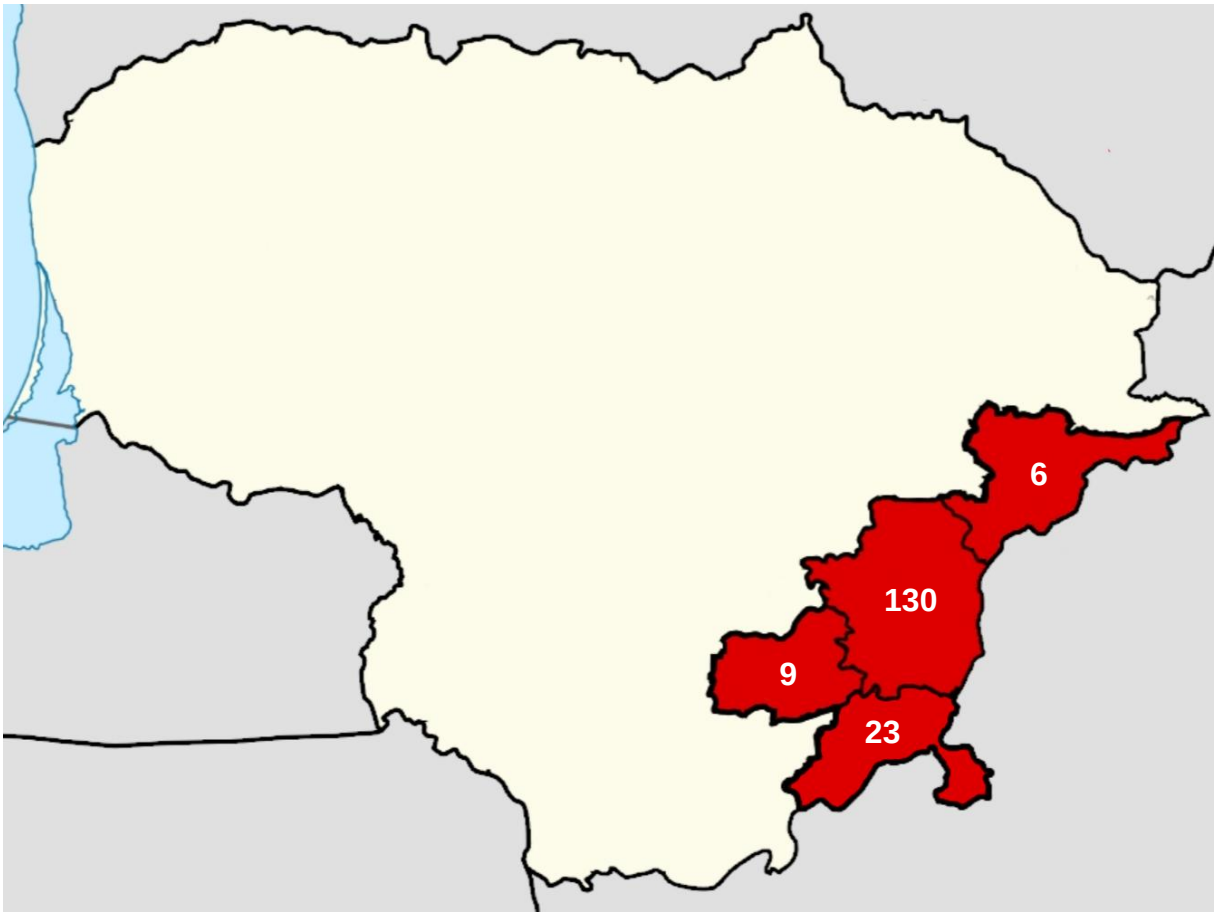
Uzasadnienie: .....

.....

.....

Zadanie 5.

Mapa. Liczba osób narodowości polskiej (w tys.) zamieszkująca wybrane rejony Litwy w 2021 r.

Na podstawie: wikipedia.org

Tekst. O emigracji Polek i Polaków

Wydawało się, że wstąpienie do UE nie wywoła silnego wzmożenia migracji pracowniczej z Polski, nie mówiąc o masowym osiedlaniu się Polaków za granicą. Potwierdzało to wiele prognoz opracowanych w szanowanych instytutach europejskich. Przewidywano w nich, co najwyżej, chwilowe nasilenie napływu obywateli nowych państw członkowskich, głównie o charakterze krótkotrwałym, eksploracyjnym. Rząd [pewnego państwa należącego do Unii Europejskiej], który starannie przeanalizował skutki polskiej akcesji dla gospodarki [tego państwa], oceniał, że ze wszystkich nowo wstępujących do UE krajów przybędzie w sumie kilkadziesiąt tysięcy ludzi. Dało to asumpt do podjęcia decyzji o otwarciu własnego rynku pracy bez możliwego do zastosowania ochronnego okresu przejściowego. […]. Stało się jednak inaczej […]. Tylko z Polski wyjechały [do tego kraju] zrazu dziesiątki tysięcy, a w sumie w pierwszych kilku latach [–] setki tysięcy ludzi.

M. Lesińska, M. Okólski, K. Slany, B. Solga, *Dekada członkostwa Polski w UE. Społeczne skutki emigracji Polaków po* […] *roku*, Warszawa 2014, s. 10.

Zadanie 5.1. (0–1)

5.1.
0–1

Uzupełnij zdania. Wpisz nazwy właściwych organów (1.) oraz (2.).

Organem konstytucyjnym Rzeczypospolitej Polskiej, który sprawuje opiekę nad Polakami zamieszkującymi poza granicami Polski, jest **(1.)** …… .

Jego pracami kieruje **(2.)** ……., będący „trzecią osobą w państwie”.

Zadanie 5.2. (0–1)

5.2.
0–1

Rozstrzygnij, czy sytuacja przedstawiona na mapie jest wynikiem emigracji, o której mowa w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

Zadanie 5.3. (0–1)

5.3.
0–1

Podaj pełną polską nazwę państwa, od którego na początku lat 90. XX w. odłączyła się Litwa.

.....

Zadanie 5.4. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Największa liczba osób narodowości polskiej poza granicami Polski zamieszkuje

A. Litwę.
B. Kanadę.
C. Wielką Brytanię.
D. Stany Zjednoczone.

Zadanie 6. (0–2)

O pewnej ideologii

Naród jako państwo jest rzeczywistością etyczną, która istnieje i żyje, o ile się rozwija. Zastój jest jego śmiercią. Dlatego państwo jest nie tylko autorytetem, który rządzi wolą jednostek […], lecz jest ono również potęgą, która umie zamanifestować swą wolę na zewnątrz. [Ideologia ta] jest nie tylko prawodawcą i założycielem instytucji, lecz wychowawcą i krzewicielem życia duchowego. Chce odnowić nie formy życia ludzkiego, lecz treść człowieka, charakter, wiarę. I w tym celu pragnie karności i autorytetu, które by zstąpiły w dusze i zdobyły w nich rząd niezaprzeczony. Przeto jest jego symbolem pęk rózg liktorskich, symbol jedności, siły i sprawiedliwości.

Wiek XX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 2001, s. 96–97.

6.
0–1–2

Rozstrzygnij, czy powyższy tekst opisuje ideologię faszystowską. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do informacji z tekstu. Podaj nazwę państwa, w którym narodziła się ideologia opisana w tekście.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Nazwa państwa: .....

Zadanie 7.

Fragment wywiadu

[…] [D]zieli się społeczeństwo – stawia przeciwko sobie różne grupy. Pojawia się opozycja: „my” kontra „oni” […], „elita” i „szarzy obywatele”. Trzeba też brać pod uwagę ton emocjonalny wypowiedzi. […] Kluczowa jest też analiza cech personalnych wypowiadającej się osoby. Sprawdzamy, jak bardzo chce się ona identyfikować ze słuchaczami i mówić ich językiem, odpowiadać na ich obawy czy wręcz je wzmacniać, dolewając oliwy do ognia. […] Polityk starający się o poparcie pewnej grupy społecznej dopasowuje swój program właśnie do jej oczekiwań. W ekstremalnej sytuacji nie bierze pod uwagę ani interesu ogółu, ani szerszych konsekwencji swoich postulatów.

C. Kowanda, […] *To się mierzy! Polski naukowiec wyjaśnia, jak i po co to robi*, „Polityka”, nr 45 (2024), s. 62.

Zadanie 7.1. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Przytoczony tekst dotyczy

A. populizmu.
B. pacyfizmu.
C. liberalizmu.
D. indywidualizmu.

Zadanie 7.2. (0–1)

7.2.
0–1

Na podstawie tekstu wymień dwa sposoby działania politycznego, którymi posługują się politycy w celu zdobycia poparcia wśród wyborców.

- .....

.....

.....

- .....

.....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Wybrane przepisy prawa

Przepis 1. – Art. 161. § 3. Stronie, która poniosła szkodę na skutek uchylenia lub zmiany decyzji, służy roszczenie o odszkodowanie za poniesioną rzeczywistą szkodę od organu, który uchylił lub zmienił tę decyzję; organ ten, w drodze decyzji, orzeka również o odszkodowaniu.

Dz.U. z 2025 r. poz. 1691 (stan prawny na 17 kwietnia 2026 r.).

Przepis 2. – Art. 415. Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia.

Dz.U. z 2025 r. poz. 1071 z późn. zm. (stan prawny na 17 kwietnia 2026 r.).

8.
0–1

Do podanych przepisów dopisz odpowiedni rodzaj prawa. Odpowiedzi wybierz spośród podanych.

karne *cywilne* *administracyjne*

Przepis 1.: .....

Przepis 2.: .....

Zadanie 9. (0–1)

Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 58. Każdemu zapewnia się wolność zrzeszania się.

Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 z późn. zm. (stan prawny na 19 stycznia 2026 r.).

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A, B albo C oraz odpowiedź 1., 2. albo 3.

Wolność zagwarantowana w przytoczonym przepisie *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* zaliczana jest do katalogu

A.	wolności i praw osobistych,	należących do	**1.**	I generacji praw człowieka.
B.	wolności i praw politycznych,		**2.**	II generacji praw człowieka.
C.	wolności i praw ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych,		**3.**	III generacji praw człowieka.

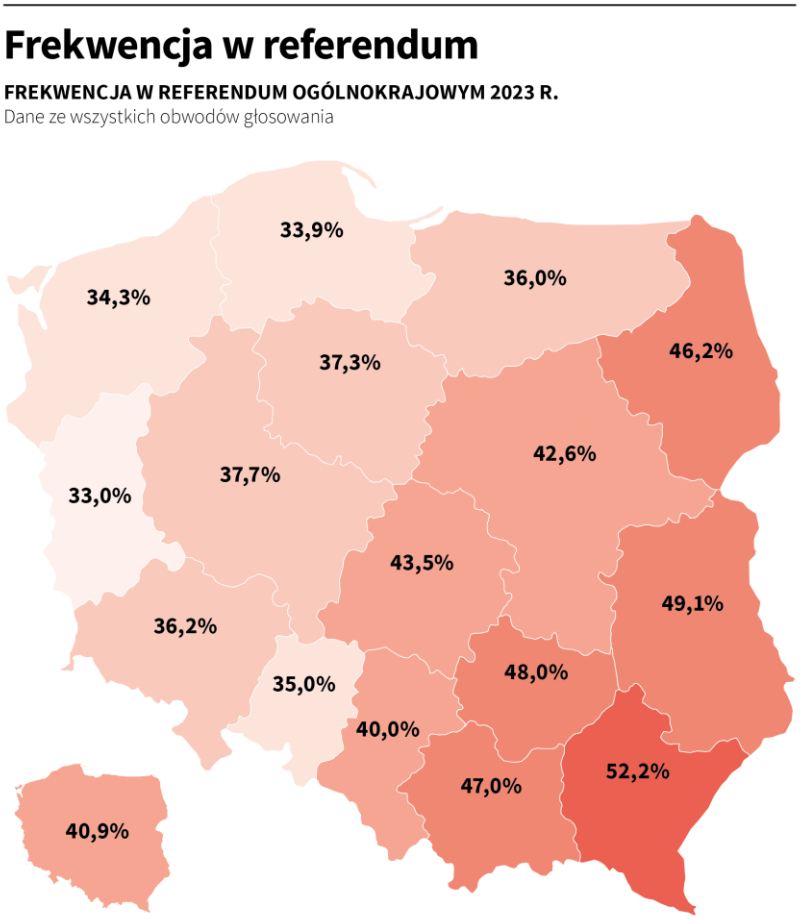
Zadanie 10.

Tekst. Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 125. 1. W sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa może być przeprowadzone referendum ogólnokrajowe.
2. Referendum ogólnokrajowe ma prawo zarządzić Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów lub Prezydent Rzeczypospolitej za zgodą Senatu wyrażoną bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.
3. Jeżeli w referendum ogólnokrajowym wzięło udział więcej niż połowa uprawnionych do głosowania, wynik referendum jest wiążący.
4. Ważność referendum ogólnokrajowego oraz referendum, o którym mowa w art. 235 ust. 6, stwierdza Sąd Najwyższy.

Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 z późn. zm. (stan prawny na 19 stycznia 2026 r.).

Grafika. Frekwencja w referendum ogólnokrajowym z 2023 roku

Na podstawie: samorzad.pap.pl

Zadanie 10.1. (0–1)

Rozstrzygnij, czy wynik referendum ogólnokrajowego z 2023 r. był wiążący. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do tekstu i grafiki.

10.1.
0–1

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 10.2. (0–1)

Na podstawie grafiki uzupełnij zdanie. Wpisz właściwe nazwy województw.

10.2.
0–1

W referendum ogólnokrajowym 2023 r. najwyższą frekwencję zanotowano w województwie

……, a najniższą – w województwie …… .

Zadanie 11.

Tabela. Gminy w Polsce, w których jest wprowadzony język mniejszości lub regionalny jako pomocniczy. Stan na 22 maja 2025 r.

Lp.	Język pomocniczy	Liczba gmin, w których jest wprowadzony
1.	białoruski	5
2.	kaszubski	5
3.	litewski	1
4.	niemiecki	22

Na podstawie: www.gov.pl

Tekst. Uchwała Rady Gminy Narewka z dnia 24 marca 2009 r.

UCHWAŁA NR XXI/184/09
RADY GMINY NAREWKA
24 marca 2009 r.
w sprawie wyrażenia zgody na wprowadzenie języka białoruskiej mniejszości narodowej […] jako języka pomocniczego przed organami Gminy Narewka

Na podstawie […] ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym […] uchwala się, co następuje:

1. Wyraża się zgodę na wprowadzenie języka białoruskiej mniejszości narodowej jako języka pomocniczego przed organami Gminy Narewka.

Postanawia się wystąpić do ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych o wpisanie Gminy Narewka do Urzędowego Rejestru Gmin, w których używany jest język pomocniczy.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Narewka.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy
Andrzej Niedźwiedź

bip-ugnarewka.wrotapodlasia.pl

Zadanie 11.1. (0–2)

11.1.
0–1–2

Uzupełnij zdania. Wpisz nazwę organu (1.) oraz okres kadencji (2.).

Organem stanowiącym Gminy Narewka jest **(1.)** ……

Obecnie okres kadencji organów stanowiących samorządu terytorialnego w Polsce wynosi

(2.) …… .

Zadanie 11.2. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Gmina Narewka jest gminą wiejską.	**P**	**F**
Przewodniczący Rady Gminy Narewka jest wybierany w wyborach bezpośrednich.	**P**	**F**

Zadanie 11.3. (0–1)

11.3.
0–1

Rozstrzygnij, czy język białoruski jest jedynym językiem wprowadzonym jako język pomocniczy w województwie podlaskim. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12.

Tabela. Źródło czerpania informacji o kandydatach startujących w wyborach prezydenckich w 2025 r.

Czy w trakcie kampanii wyborczej czerpał(a) Pan(i) informacje o kandydatach startujących w wyborach prezydenckich:	Odpowiedzi twierdzące według wieku						Ogółem
	18–24 lata	25–34 lata	35–44 lata	45–54 lata	55–64 lata	65+	
	w procentach						
– z programów informacyjnych i publicystycznych w telewizji	59	45	72	76	81	83	72
– ze spotów, reklam wyborczych (np. w radiu, telewizji)	56	37	56	59	64	68	58
– z internetu	86	80	72	61	51	36	60
– z billboardów, plakatów wyborczych, ulotek	52	45	43	40	38	39	42
– od znajomych, członków rodziny	73	62	62	58	44	44	55
– z audycji informacyjnych i publicystycznych w radiu	35	39	50	51	53	41	45
– z gazet i czasopism	10	4	18	14	25	26	18
– z wieców, spotkań wyborczych, w których Pan(i) uczestniczył(a)	24	6	14	10	7	9	11

Odbiór kampanii wyborczej i aktywność polityczna w internecie przed wyborami prezydenckimi, „Komunikat z Badań CBOS” 2025, nr 59, s. 3.

Zadanie 12.1. (0–1)

Na podstawie tabeli oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

W przynajmniej jednej grupie wiekowej największy odsetek respondentów jako źródło wiedzy o kandydatach w wyborach prezydenckich wskazywał znajomych oraz członków rodziny.	**P**	**F**
Liczba badanych, którzy pozyskiwali wiedzę o kandydatach startujących w wyborach prezydenckich z programów informacyjnych i publicystycznych w telewizji była o 20% mniejsza od liczby badanych, którzy czerpali tę wiedzę z internetu.	**P**	**F**

12.2.
0–1

Zadanie 12.2. (0–1)

Na podstawie tabeli sformułuj wniosek dotyczący czerpania informacji o kandydatach startujących w wyborach prezydenckich z wieców i spotkań wyborczych, w których badana osoba uczestniczyła – w zależności od grupy wiekowej. W odpowiedzi odwołaj się do wartości liczbowych.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 13.

Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 205. 1. [Stoi na czele tego organu konstytucyjnego,] jest powoływany przez Sejm za zgodą Senatu, na 6 lat i może być ponownie powołany tylko raz.

Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 z późn. zm. (stan prawny na 19 stycznia 2026 r.).

Tekst. O konstytucyjnym organie władzy

[Organ ten] przedstawia stany faktyczne, ujawnia nieprawidłowości, pokazuje ich skutki i przyczyny, a także wskazuje osoby odpowiedzialne za popełnione błędy, jednocześnie nie przesądzając o winie, co jest kompetencją władzy sądowniczej. W końcu […] formułuje wnioski usprawniające, które jednak nie są i […] nie mogą być obligatoryjne.

K. Kwiatkowski, Wprowadzenie w:*100* […] *z archiwum* […], red. D. Bernhardt-Kowalska, P. Chojnacki, R. Szyc, Warszawa 2018, s. 9.

Zadanie 13.1. (0–1)

13.1.
0–1

Podaj nazwę funkcji Sejmu przedstawionej w przytoczonym przepisie *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*.

.....

Zadanie 13.2. (0–1)

13.2.
0–1

Rozstrzygnij, czy przytoczony przepis *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* dotyczy osoby stojącej na czele organu konstytucyjnego opisanego w tekście. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu materiałów źródłowych, oraz podaj nazwę organu konstytucyjnego opisanego w tekście.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

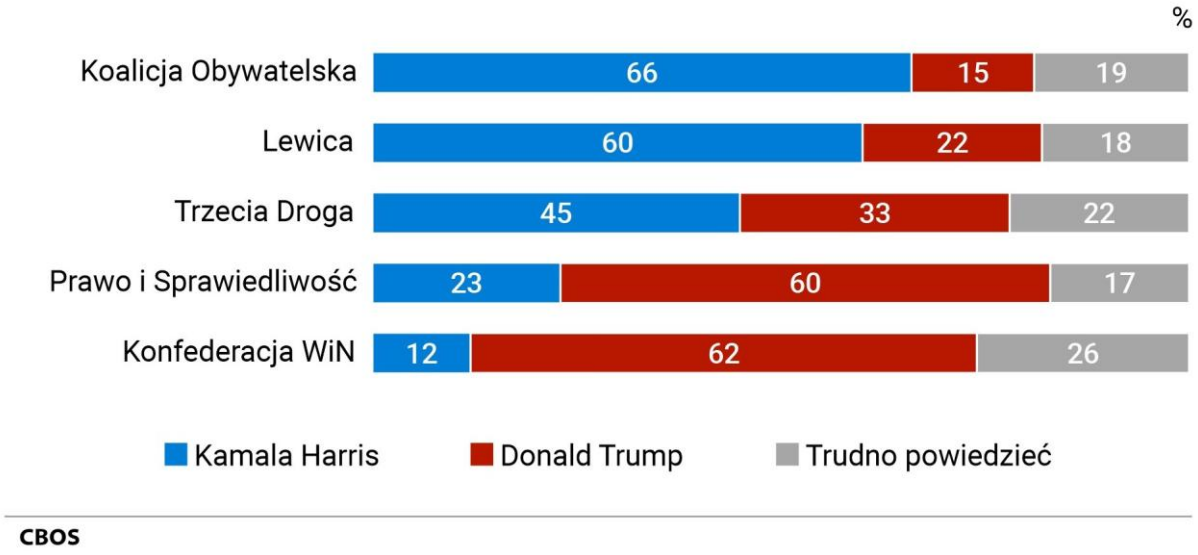
.....

.....

.....

Zadanie 14.

Wykres. Wyniki badania przeprowadzonego wśród zwolenników ugrupowań, które uzyskały mandaty w wyborach do Sejmu w 2023 r. Badani odpowiedzieli na pytanie: kto, Pana(i) zdaniem, wygra wybory prezydenckie w Stanach Zjednoczonych?

Polacy o wyborach w USA, CBOS FLASH, nr 45/2024, s. 3.

Zadanie 14.1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń dotyczących wyborów prezydenckich w Stanach Zjednoczonych. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Przekonanie o wygranej Donalda Trumpa w elektoracie partii politycznej, która współtworzyła koalicję rządową w Polsce do 2023 r., było niższe niż wśród zwolenników ugrupowania, które nigdy nie współtworzyło rządu.	**P**	**F**
Przekonanie elektoratu Trzeciej Drogi o wygranej Kamali Harris było o 22% wyższe niż w przypadku wyborców Prawa i Sprawiedliwości.	**P**	**F**

Zadanie 14.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz odpowiedź A albo B oraz odpowiedź 1. albo 2.

Prezydent Stanów Zjednoczonych jest wybierany w wyborach

A.	bezpośrednich	na kadencję trwającą	**1.**	4 lata.
B.	pośrednich		**2.**	5 lat.

Zadanie 14.3. (0–1)

14.3.
0–1

Wyjaśnij, dlaczego w przytoczonym badaniu nie zostały wymienione nazwy partii: Polskie Stronnictwo Ludowe oraz Polska 2050 Szymona Hołowni.

.....

.....

.....

Zadanie 15.

Fragment *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*

Art. 188. […] orzeka w sprawach:
1) zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją,
2) zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie,
3) zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,
4) zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych,
5) skargi konstytucyjnej […].
Art. 189. […] rozstrzyga spory kompetencyjne pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa.

Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 483 z późn. zm. (stan prawny na 19 stycznia 2026 r.).

Zadanie 15.1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Członków organu, którego kompetencje przedstawiono w przytoczonych artykułach *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, wybiera Sejm za zgodą Senatu.	**P**	**F**
Na czele organu, którego kompetencje przedstawiono w przytoczonych artykułach *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, stoi Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.	**P**	**F**

Zadanie 15.2. (0–1)

15.2.
0–1

Podaj nazwę organu konstytucyjnego, który ma prawo wystąpienia z wnioskiem o zbadanie zgodności ustawy z *Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej* w trybie kontroli prewencyjnej do organu, którego kompetencje przedstawiono w przytoczonych artykułach *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*.

.....

Zadanie 16.

O polskiej transformacji

Tak zwane wybory kontraktowe były wynikiem poufnych rozmów prowadzonych z komunistyczną władzą przez grupę ugodowych działaczy opozycji skupionych formalnie wokół Lecha Wałęsy. Te uzgodnienia zostały sformalizowane w czasie obrad Okrągłego Stołu. Te „kontraktowe wybory" trudno nazwać „częściowo demokratycznymi", bo czyż demokracja zredukowana do 35% to jeszcze demokracja? Nie mówiąc o sytuacji w kraju, gdzie wciąż rządziła partia komunistyczna, wspierana przez tajny i jawny aparat represji. Wciąż funkcjonowała cenzura i nie wszyscy więźniowie polityczni wyszli na wolność. Duża część opozycji była przeciwna przeprowadzaniu wyborów w takich warunkach i wynegocjowanych przez grupę Lecha Wałęsy, niemającą demokratycznego mandatu.

Na podstawie: P. Błażewicz, *4 czerwca – nie wybory, lecz referendum*, przystanekhistoria.pl

16.1. 0–1

Zadanie 16.1. (0–1)

Wyjaśnij, na czym polegało ustalenie sformułowane w podkreślonym fragmencie tekstu.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

16.2. 0–1

Zadanie 16.2. (0–1)

Uporządkuj najważniejsze wydarzenia początku transformacji ustrojowej w Polsce w latach 1989–1990 w kolejności chronologicznej. W tabeli wpisz cyfry od 1 do 4, gdzie 1 to wydarzenie, które miało miejsce najwcześniej.

Wybory parlamentarne	
Wybory samorządowe	
Zakończenie obrad Okrągłego Stołu	
Wotum zaufania dla rządu Tadeusza Mazowieckiego	

Zadanie 16.3. (0–1)

16.3.
0–1

Na podstawie tekstu sformułuj dwa argumenty zwolenników bojkotu wyborów czerwcowych.

- .....

.....

.....

.....

- .....

.....

.....

.....

Zadanie 16.4. (0–1)

16.4.
0–1

Rozstrzygnij, których wyborów – parlamentarnych czy samorządowych – dotyczy tekst. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: wybory .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

Zadanie 17.

Grafika. Papier wartościowy wyemitowany przez Skarb Państwa

wcn.pl

Tekst 1. Definicja pojęcia

[…] to działania związane z zaspokajaniem roszczeń byłych właścicieli mienia przejętego przez Skarb Państwa.

U. Smołkowska, M. Karkowska, […] [w:] *Leksykon budżetowy*, G. Gołębiowski, K. Marchewka-Bartkowiak, sejm.gov.pl

Tekst 2. O procesie uwłaszczenia w latach 90. XX wieku w Polsce

Prywatyzacja następowała dwoma wąskimi kanałami – oficjalnym […], w ramach którego sprywatyzowano zaledwie kilka procent majątku produkcyjnego; oraz nieoficjalnym, polegającym na spontanicznej wyprzedaży przez państwowe przedsiębiorstwa składników swego majątku […].
Uwłaszczenie powszechne – rozumiane jako sposób na prywatyzację majątku publicznego, w ramach którego każdy obywatel ma równe szanse na odniesienie jakichś korzyści wynikających z podziału wspólnego dobra – jest rzeczą bez wątpienia pożądaną, by nie rzec[:] konieczną. Pomijając kwestie efektywności ekonomicznej, trzeba mieć świadomość, że współistnienie szerokiego sektora publicznego i prywatnego (tak jak to ma miejsce u nas) jest znakomitą pożywką dla praktyk korupcyjnych. To właśnie względy moralności publicznej wymagają usunięcia przyczyn tego zatrważającego zjawiska.

K. Dzierżawski, J. Macieja, *Uwłaszczenie powszechne*, smith.pl

Zadanie 17.1. (0–1)

17.1.
0–1

Podaj nazwę rodzaju przekształceń własnościowych zdefiniowanego w tekście 1.

.....

Zadanie 17.2. (0–1)

17.2.
0–1

Rozstrzygnij, czy tekst 1. i grafika dotyczą tego samego rodzaju przekształceń własnościowych. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: .....

Uzasadnienie: .....

.....

.....

.....

Zadanie 17.3. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Celem przekształceń własnościowych, których dotyczą materiały źródłowe, była denacjonalizacja.	**P**	**F**
Papier wartościowy przedstawiony na grafice wyemitowano w ramach programu zakładającego uwłaszczenie powszechne.	**P**	**F**

Zadanie 17.4. (0–1)

17.4.
0–1

Odnosząc się do tekstu 2., wyjaśnij różnicę między uwłaszczeniem powszechnym a uwłaszczeniem nomenklatury w latach 90. XX wieku w Polsce.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 18.

Mapa. Polska i jej sąsiedzi po 1993 r.

Zadanie 18.1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Państwa zaznaczone na mapie kolorem zielonym utworzyły w 1991 r. Trójkąt Wyszehradzki.	**P**	**F**
We wszystkich państwach zaznaczonych na mapie kolorem zielonym obowiązują waluty narodowe.	**P**	**F**

Zadanie 18.2. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wspólne państwo sąsiadów Polski zaznaczonych na mapie kolorem zielonym przestało istnieć na początku lat 90. XX w. w wyniku

A. wojny domowej.
B. pokojowego rozpadu.
C. obcej interwencji.
D. przewrotu zbrojnego.

Zadanie 18.3. (0–1)

Rozstrzygnij, czy państwa zaznaczone na mapie kolorem zielonym przystąpiły w tym samym roku do Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego. Odpowiedź uzasadnij.

18.3.
0–1

Rozstrzygnięcie: .....

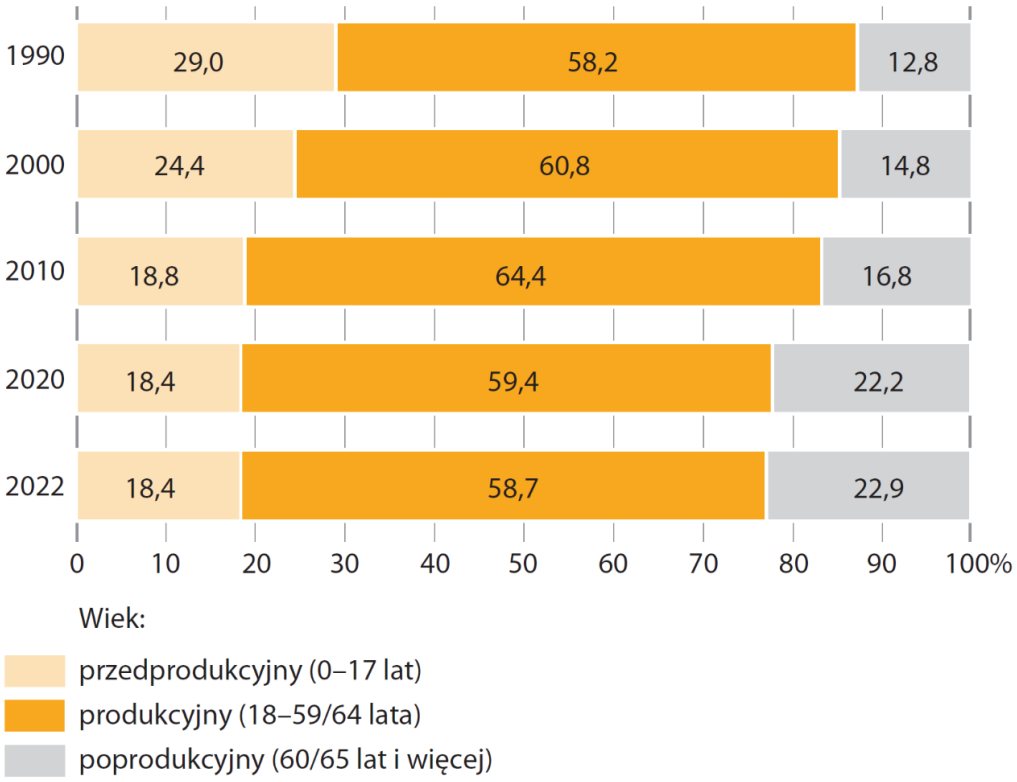
Uzasadnienie: .....

.....

.....

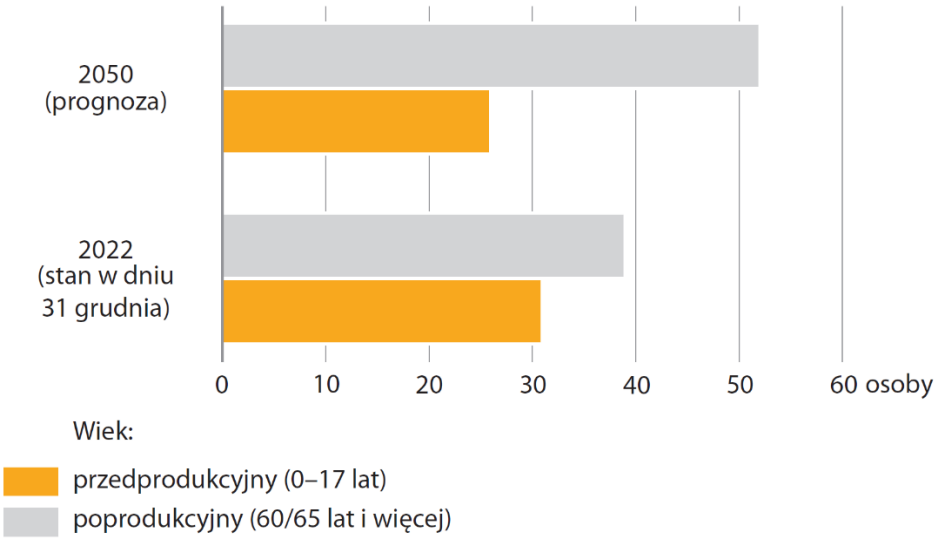
Zadanie 19. (0–7)

Wykres 1. Ludność według ekonomicznych grup wieku

Polska w liczbach 2023, stat.gov.pl

Wykres 2. Współczynnik obciążenia demograficznego z podziałem na grupy – liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

Polska w liczbach 2023, stat.gov.pl

O problemach demograficznych polskiego społeczeństwa

Badania demograficzne pokazują, że największy wpływ na dynamikę i poziom starzenia się społeczeństwa ma natężenie urodzeń. Duży udział liczby urodzeń przyczynia się do wzrostu udziału dzieci w strukturze populacji, a co za tym idzie – do „odmładzania się" społeczeństwa. Od ponad 20 lat obserwujemy tymczasem w Polsce spadek liczby urodzeń, który prowadzi do zmniejszenia udziału najmłodszych grup wiekowych, proporcjonalnego wzrostu udziału roczników najstarszych, a tym samym do podwyższenia średniego wieku ludności. Podnosi się też wiek, w którym kobiety decydują się na urodzenie pierwszego dziecka. Powody to m.in. dłuższy okres nauki i większa aktywność zawodowa kobiet. […] Na zjawisko starzenia się ludności wpływa pośrednio szereg czynników, jak np. poziom zamożności społeczeństwa, promowany model rodziny, aktywność zawodowa kobiet, poziom opieki społecznej i ochrony zdrowia, wykształcenie ludności oraz polityka społeczna państwa. Proces starzenia się ma więc nie tylko wymiar demograficzny, ale także ekonomiczny i społeczny. Wymusza to działania ze strony państwa w zakresie dostosowania infrastruktury i nakładów finansowych na różne dziedziny życia społeczno-gospodarczego.

A. Dragan, *Starzenie się społeczeństwa polskiego i jego skutki*, Kancelaria Senatu Warszawa 2011, Biuro Analiz i Dokumentacji, Opracowania Tematyczne, OT–601, s. 3–4.

Scharakteryzuj sytuację demograficzną Polski. W swojej pracy uwzględnij:
– przyczyny zmian struktury demograficznej ludności Polski
– negatywne konsekwencje tych zmian dla społeczeństwa polskiego
– negatywne konsekwencje tych zmian dla gospodarki polskiej.
Skorzystaj z zamieszczonych materiałów źródłowych.

19.
0–1–2–3–4–5–6–7

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2023

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE
Poziom rozszerzony
Formuła 2023